

COP29-un gündəliyinin tarixin yaddaşına hopacağına şübhə yoxdur

Züleyxa Əliyeva

Dünyanın hər yerində olduğu kimi, Azərbaycanda da insanlar hər gün iqlim dəyişikliyi ilə bağlı ciddi problemlərlə üzləşirlər. Ölkənin bəzi yerlərində həm quraqlıq, həm də su qıtlığı müşahidə olunur. Ekstremal hava şəraiti vəziyyətin daha da pisləşməsinə təsir edən amildir. Eyni zamanda torpağın deqradasiyaya uğraması ölkənin təbii ehtiyatlarının tükənməsinə səbəb olur ki, bu da kənd təsərrüfatına mənfi təsir edir.

Neft-qaz hasilatı isə torpağın deqradasiyasına və suyun çirklənməsinə "kömək edən" faktor kimi gündəlikdə dayanır. Ona görə də alternativ enerji mənbələrindən istifadəni gecikdirmək olmaz. Bərpaolunan enerji ekoloji tarazlığın pozulmasını aradan qaldıran önəmli faktordur. Bu mənada BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında (COP29) bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin vacibliyi diqqətə çatdırılacaq və müvafiq qərarlar qəbul olunacaq.

"Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" ilə COP29-un eyni vaxta düşməsində də bir hikmət var. Bu hikmət təkcə COP29-un məqsədlərinin həyata keçirilməsinə "yaşıl işıq" yandırır, həm də dünyanın 80 mindən çox insanını Bakıya gətirir. Onlara Azərbaycanla tanışlıq imkanı yaradır, işğaldan azad olunmuş Qarabağın dünəni və bu günü ilə üz-üzə gəlməyə fürsət verir. Təbii ki, fürsəti əldən vermək istəməyənlər məkrli, yalançı siyasət donuna bürünmüş ermənilərin 30 ildə Qarabağı viran etdiklərini gözləri ilə görəcək və həmin xarabalıqlar fonunda yeni Qarabağla "görüşəcək", "yaşıl zona" elan olunmuş regionun yeni ab-havasında nəfəs alacaqlar. İllərlə əsirlikdə "işgəncə çəkən", soluxan yaşıllıqların günəşdən nur aldıklarına şahid olacaqlar. Tarix şahidlərin gördükləri və dediklərinə söykənərək yaşayır. Bu baxımdan, COP29-un iki həftəlik Azərbaycan gündəliyi də tarixin yaddaşında "yaşıl dünya naminə həmrəylik" kimi qalacaq.

Artıq hər kəsə məlumdur ki, dünyanın xilasını yaşıllıqdan keçəcək. Yaşıl həyat deməkdir, o, sağlam yaşamağın "dirilik suyu"dur. Ümidlərin ölməməsidir yaşıl. "Yaşıl" sözünü özündə ehtiva edən bütün nəsnelər sağlam həyata, aydın planetə, təmiz Yer kürəsinə xidmət edir. Bu xidmətləri yerinə yetirən fəaliyyət növləri müxtəlifdir. Onlardan biri ekoturizmdir. Dünyanı yaşılşdırmağın, bəşəriyyəti ayaqda saxlamağın bir yolu da ekoturizmdən keçir. Ekoloji turizm dayanıqlı turizm növü olmaqla ətraf mühitə qayğı özündə ehtiva edir. Bu qayğı daha çox təbiətə olan səfərlər zamanı onu öyrənməklə həyata keçirilir. Bu turizmin digər növlərdən fərqi ətraf mühitin qorunmasına səbəb olması, yerli təbiətdən zövq almağa şərait yaratmasıdır. COP29-un da fəaliyyət növlərindən biri budur.

Ekoturizm və COP29 eyni məqsədə xidmət etdiyi üçün Azərbaycanın turizm sənayesi bu istiqamətdə də qollarını geniş açacaq. Ekoturizmə yol açan, ona meydan verən amillərdən ən əsası alternativ enerji mənbələridir. Bu gün alternativ enerji mənbələrindən olan günəş enerjisindən dünyanın bir çox ölkələrində istifadə edilir. Evlərin damlarına və divarlarına düşən günəş enerjisindən istifadə bu evlərin sakinlərinin illik enerji tələbatını xeyli azaldır. Günəş və istilik enerjisi təmizdir, sadədir və onun bütün formalarının alınması təbii üsullardır. Onu da deyək ki, Azərbaycanda günəş və külək enerjisindən sistemli şəkildə istifadə edilməsi "yaşıl enerji" konsepsiyasının əsas elementlərindəndir. Xüsusən nəzərə alsaq ki, işğaldan azad olunan ərazilərimizin günəş və külək potensialı böyükdür. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur 7200 meqavat günəş, 2000 meqavat külək enerjisi potensialına malikdir. Günəş enerjisi potensialı Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlıda, külək enerjisi potensialı isə Laçın və Kəlbəcər in dağlıq ərazilərində daha çox müşahidə olunur. Ümumilikdə, Qarabağın dağlıq ərazilərində külək enerjisinin potensialı 500 meqavatadək qiymətləndirilir. Bu ərazilərdə 2025-ci ilədək 11 hidroloji, 8 meteoroloji, 1 radiometeoroloji (radar), 4 radioekoloji, 2 hava keyfiyyəti üzrə kompleks avtomatik ölçmə stansiyaları və 1 aerozond stansiyasının quraşdırılması nəzərdə tutulub. Şuşa, Kəlbəcər, Ağdam, Zəngilan və Füzuli rayonlarında 5 meteoroloji stansiyasının quraşdırılması ilə bağlı tədbirlər görülür.

Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun "yaşıl enerji" zonası elan edilməsi də ekoturizmin əlindən tutur. Regionlara üz tutan əcnəbilərin hər cür "yük"ünü daşıyacaq bələdçilər global tədbirin nahaqdan Azərbaycanda keçirilmədiyini göstərəcəklər. Turizm agentliklərinin dediyinə görə, bələdçilər beynəlxalq standartlara uyğun hazırlanaraq 27 dildə fəaliyyət göstəririlər. Bununla belə təlimsiz və təhsilsiz bələdçilər var ki, onlara da COP29-un başlayacağı vaxta kimi xüsusi kurslar keçiriləcək. COP29-un global təhlükəsizliyə töhfə verməsi, Azərbaycanın tanınması və daha da inkişaf etdirilməsi həmin günlərdə turizm sektorunun birnömrəli vəzifəsinə çevriləcək. Şübhəsiz, on illərin təcrübəsini qazanmış turizm bu sınaqdan alnıaçıq çıxacaq.

